

EIRA KORPISEN ARTIKKELI

Pystyvätkö kunnat takaamaan koulutuksen laatua? (HS 25.11.06)

Suomalainen koulutuspolitiikka näyttää tällä hetkellä kovin ristiriitaiselta: kouluamme kiitetään. Tänne suuntautuu vierailijoita kuin pyhiinvaeltajia pitkin maailmaa. Virkamiehet ja päättäjät ovat paistatelleet tässä menestyksen auringossa. Toisaalta sadat koulut ja niiden opettajat, lapsiperheet ja lapset elävät jatkuvassa epävarmuudessa, loppuuko koulunpito vai säilyykö turvalliseksi koettu lähikoulu? Saksalainen pilakuva kertoo, miten mies sanoo kaverilleen: "Suomalaiset ovat ihan maailman huipulla PISA tutkimuksissa, johon toinen toteaa: "Niin ovat itsemurhatilastoissakin".

Tekisi mieli jatkaa, että varmaan olemme ykkösiä koulujen lopettamisessa ja koulutuksesta säästämisessäkin 10 vuoden aikajaksoa tarkasteltaessa. Nyt jo tiedämme, että todellisia säästöjä ei ole syntynyt, vaan päinvastoin esim. vuosina 2000- 2004 menot ovat kasvaneet 24 % ja tuottavuus laskenut 13 %, vaikka samaan aikaan on lakkautettu 300 koulua. Tämä oli opetuksen asiantuntijoiden tiedossa, sillä koulutuksessa ei ole kyse liiketaloudesta, vaan kansantaloudesta. Koulutuksen vaikutukset ulottuvat kauas ja laajalle. Tutkimusten mukaan pienten lasten opetuksen laatuun sijoittaminen on tuottavin investointi.

Olen puolustanut pieniä kouluja erityisesti siitä syystä, että niiden suojissa voidaan parhaiten päästä siihen tavoitteeseen, joka on koulun tärkein tehtävä: TUKEA LAPSEN JA NUOREN TERVEEN ITSETUNNON JA IDENTITEETIN KEHITYSTÄ. Pieni yhteisö fyysisestikin pieni tarjoaa parhaat puitteet ja mahdollisuuden oppilaalle kehittyä itsetunnonaan terveeksi ja tasapainoiseksi yksilöksi.

Terveeseen itsetuntoon kuuluu realistinen minäkuva, hyvä itsetuntemus ja itseluottamus sekä suoriutumisen kykyjensä mukaan. Terveeseen itsetuntoon liittyy luovuus, rohkeus, optimismi ja tulevaisuuden usko. Terve itsetunto näkyy kyvyssä tulla toimeen muiden kanssa ja halussa toimia yhteistyössä, johon liittyy kyky iloita toistenkin onnistumisesta ja rajojen kunnioitus. Juuri näitä ominaisuuksia tarvitaan sivistykseen perustuvassa tietoyhteiskunnassa.

Terveen itsetunnon kehittymisedellytyksien turvaamisessa on kyse siitä, minkä arvon annamme lasten hyvinvoinnista huolehtimiselle sekä erityisesti opettajien työlle. Juuri opettajat luovat työllään joka päivä sen kasvualustan, jolla lapset harjoittelevat elämänhallintataitojaan, rakentavat itsetuntoaan ja identiteettiään eli ihmisyytensä ydintä: Kuka olen? Minkä arvoinen olen? Olenko tärkeä?

Jos opettajalla ei ole aikaa eikä voimia tukea jokaisen lapsen oppimista ja kasvua, tämä pohjatyö vaarantuu. Opettajalla ja oppilailla pitää olla aikaa ajatella - "aikaa ja tilaa ihmisyyteen kasvuun". Turhaan ei sanota, että opettajan työ on vaativin ja herkin inhimillisen työn muoto. Opettaja kantaa vastuuta omasta toiminnastaan yhteiskunnalle; opettaja on vastuussa lapsista heidän vanhemmilleen, mutta hän on vastuussa myös lapsille. Siksi on tärkeää, että opettajat ovat olleet puolustamassa koulujen säilyttämistä yhdessä lasten vanhempien kanssa.

Mutta millaisia ovat päätöksentekijöiden vastuut ja niiden takana olevat arvovalinnat? Ollaan valmiita toimimaan jopa säädöksiä uhmaten, sillä useassa tapauksessa 2,5 tuntia uhkaa ylittyä pidentyneiden koulukuljetusten takia. Oikeuskansleri Nikula antoi jo vuonna 2000 tiedotteen, jossa todettiin, että kyläkoulujen lopettaminen voi vaarantaa oppilaiden perusoikeudet. Lakkauttaminen on kuitenkin vain jatkunut entistä kiivaampana.

Tilastojen avaama näkymä on synkkä - säästöt on otettu pienimmiltä lapsilta.

Kunnat jatkavat säästökuureja: saneerataan, lopetetaan elinkelpoisia kouluja, vähennetään opettajan virkoja ja hajotetaan turvallisia kouluyhteisöjä. Ei huomata, että samaan aikaan lastensuojelun kustannukset nousevat. Pääkaupungin koululainen tarvitsee myös turvallisen lähikoulun, joka palvelee avoimena oppimisympäristönä lähialueen väkeä.

Nykyisen valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko (huhtikuussa 2006) antaa lupauksia paremmasta. Siinä on uskallettu katsoa koulumme pimeälle puolelle ja halutaan puuttua oppilaiden koulukiusaamiseen, koulussa viihtymiseen sekä etsitään keinoja syrjäytymisen ehkäisyyn. Ennalta ehkäisevä työ on tärkeintä ja tuloksellisinta.

Eira Korpinen

Kasvatustieteen, erityisesti opettajankoulutuksen, professori
Jyväskylä